

Titlul III. Pedepsele

Capitolul I. Categoriile pedepselor

Art. 53. Pedepsele principale. Pedepsele principale sunt:

- a) detențiunea pe viață;
- b) închisoarea;
- c) amenda. *[R.A.: art. 53 pct. 1 CP 1969]*

Legislație conexă: referitor la interzicerea pedepsei cu moartea, a se vedea: ► art. 22 alin. (3) C. Rom.: „Art. 22. Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică. (...) (3) *Pedeapsa cu moartea este interzisă*”; ► Protocolul nr. 13 privind abolirea pedepsei cu moartea și art. 1 din Protocolul nr. 6 adiționale la CEDO: „Art. 1. *Abolirea pedepsei cu moartea. Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat*”; ► art. 2 alin. (2) CDFUE: „Art. 2. *Dreptul la viață. (...) (2) Nimeni nu poate fi condamnat la pedeapsa cu moartea sau executat*”.

Art. 54. Pedeapsa accesorie. Pedeapsa accesorie constă în interzicerea exercitării unor drepturi, din momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare și până la executarea sau considerarea ca executată a pedepsei privative de libertate. *[R.A.: art. 53 pct. 3 CP 1969]*

Legea de aplicare: Art. 12. (1) În cazul succesiunii de legi penale intervenite până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, pedepsele accesorii și complementare se aplică potrivit legii care a fost identificată ca lege mai favorabilă în raport cu infracțiunea comisă.

Art. 55. Pedepsele complementare. Pedepsele complementare sunt:

- a) interzicerea exercitării unor drepturi;
- b) degradarea militară;
- c) publicarea hotărârii de condamnare. *[R.A.: art. 53 pct. 2 CP 1969]*

Legea de aplicare: Art. 12. (1) În cazul succesiunii de legi penale intervenite până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, pedepsele accesorii și complementare se aplică potrivit legii care a fost identificată ca lege mai favorabilă în raport cu infracțiunea comisă. (2) Pedeapsa complementară prevăzută la art. 55 lit. c) din Codul penal nu se aplică în cazul infracțiunilor comise anterior intrării în vigoare a acestuia.

Legislație conexă: art. 265 alin. (4) din Codul muncii, republicat (M. Of. nr. 345 din 18 mai 2011).

Capitolul II. Pedepsele principale

Secțiunea 1. Detențiunea pe viață

Art. 56. Regimul detențiunii pe viață. Detențiunea pe viață constă în privarea de libertate pe durată nedeterminată și se execută potrivit legii privind executarea pedepselor. *[R.A.: art. 54 alin. (2) CP 1969]*

Legislație conexă: Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal (M. Of. nr. 514 din 14 august 2013).

Art. 57. Neaplicarea detențiunii pe viață. Dacă la data pronunțării hotărârii de condamnare inculpatul a împlinit vârsta de 65 de ani, în locul detențiunii pe viață i se aplică pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani și pedeapsa interzicerii exercitării unor drepturi pe durata ei maximă. [R.A.: art. 55 alin. (1) CP 1969]

Art. 58. Înlocuirea detențiunii pe viață. În cazul în care cel condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață a împlinit vârsta de 65 de ani în timpul executării pedepsei, pedeapsa detențiunii pe viață poate fi înlocuită cu pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani și pedeapsa interzicerii exercitării unor drepturi pe durata ei maximă, dacă a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei, a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească, și a făcut progrese constante și evidente în vederea reintegrării sociale. [R.A.: art. 55 alin. (2) CP 1969]

Hotărâri C.E.D.O. 1. Jurisprudența constantă a Curții este în sensul că aplicarea detențiunii pe viață unui infractor adult nu este, în sine, interzisă prin sau incompatibilă cu art. 3 sau orice alt articol din Convenție, cu condiția ca ea să nu fie disproporționată față de situația concretă. Ceea ce interzice acest articol este ca o astfel de pedeapsă să nu fie *de iure* și *de facto* nerevizuibilă. În cazul în care legislația națională admite reexaminarea situației unei persoane condamnate pe viață, cu scopul de a înlocui detențiunea pe viață cu închisoarea, sau permite liberarea condiționată a deținutului, aceste împrejurări sunt suficiente pentru a satisface cerințele Convenției. În consecință, în cazul în care dreptul intern nu oferă niciun mecanism sau nicio posibilitate de revizuire a detențiunii pe viață, astfel de dispoziții sunt incompatibile cu art. 3 din Convenție (cauza *Trabelsi c. Belgiei*, Hotărârea din 4 septembrie 2014, www.echr.coe.int).

2. În legătură cu detențiunea pe viață, în cauza *Vinter și alții c. Regatului Unit* (Hotărârea din 9 iulie 2013, parag. 119-122), Marea Cameră a stabilit următoarele principii:

- a) în contextul aplicării detențiunii pe viață, art. 3 din Convenție trebuie interpretat în sensul că impune revizuirea ei, prin examinarea de către autoritățile naționale dacă o eventuală schimbare în comportamentul celui condamnat este semnificativă și astfel progresul către reabilitarea sa a fost realizat prin executarea unei părți din pedeapsă;
- b) având în vedere marja de apreciere acordată statelor contractante în materie de justiție penală și de stabilire a pedepsei, nu este sarcina Curții de a prescrie forma – executivă sau judecătorească – prin care o astfel de revizuire să se facă ori de a determina momentul când ar trebui să aibă loc. Totuși, este recomandat ca aceasta să nu intervină mai târziu de 25 de ani de la data stabilirii sancțiunii detențiunii pe viață, cu posibilitatea și a altor revizuii periodice ulterioare;
- c) în cazul în care dreptul intern nu prevede o asemenea revizuire, pedeapsa detențiunii pe viață nu este conformă cu art. 3 din Convenție;
- d) cu toate că revizuirea este un eveniment ulterior pronunțării sentinței, cel condamnat pe viață nu ar trebui să fie obligat să aștepte și să execute un număr nedeterminat de ani din pedeapsă înainte de a putea ridica obiecția că condițiile legale privind pedeapsa nu îndeplinesc cerințele art. 3 în acest sens, deoarece ar fi contrar atât principiului securității juridice, cât și principiilor generale privind statutul de victimă în sensul dat de art. 34 din Convenție. Mai mult decât atât, în cazul în care pedeapsa, în momentul aplicării, nu poate fi supusă unei revizuii în temeiul dreptului intern, nu se poate pretinde de la persoana condamnată să depună eforturi pentru reabilitarea sa fără a ști dacă în viitor ar putea fi introdus un mecanism care i-ar permite să fie eliberată pe baza acestei reabilitări. Un

condamnat pe viață are dreptul de a cunoaște, de la bun început, ceea ce trebuie să facă pentru a exista posibilitatea eliberării sale și în ce condiții, inclusiv atunci când o revizuire a pedepsei va avea loc sau poate fi solicitată. În consecință, în cazul în care dreptul intern nu prevede niciun mecanism sau nicio posibilitate de revizuire a detențiunii pe viață, incompatibilitatea cu art. 3 din Convenție din acest motiv apare încă din momentul instituirii pedepsei, și nu într-o etapă ulterioară a încarcerării.

Trebuie subliniat totuși că faptul că pedeapsa detențiunii pe viață poate fi practic executată în întregime nu ridică nicio problemă din perspectiva compatibilității cu art. 3, dacă cel condamnat a avut posibilitatea, în temeiul dreptului intern, de a solicita să fie eliberat, dar acest lucru i-a fost refuzat, de exemplu, pe motiv că el continuă să prezinte pericol pentru societate (cauza *Hutchinson c. Regatului Unit*, Hotărârea din 3 februarie 2015, www.echr.coe.int).

Art. 59. Calculul pedepsei în cazul comutării sau înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață. În cazul comutării sau înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață cu pedeapsa închisorii, perioada de detențiune executată se consideră ca parte executată din pedeapsa închisorii. [R.A.: art. 55² CP 1969]

Secțiunea a 2-a. Închisoarea

Art. 60. Regimul închisorii. Închisoarea constă în privarea de libertate pe durată determinată, cuprinsă între 15 zile și 30 de ani, și se execută potrivit legii privind executarea pedepselor. [R.A.: art. 57 alin. (1) CP 1969]

Legislație conexă: Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal (M. Of. nr. 514 din 14 august 2013).

Secțiunea a 3-a. Amenda

Art. 61. Stabilirea amenzii. (1) Amenda constă în suma de bani pe care condamnatul este obligat să o plătească statului.

(2) Cuantumul amenzii se stabilește prin sistemul zilelor-amendă. Suma corespunzătoare unei zile-amendă, cuprinsă între 10 lei și 500 lei, se înmulțește cu numărul zilelor-amendă, care este cuprins între 30 de zile și 400 de zile.

(3)^[1] Instanța stabilește numărul zilelor-amendă potrivit criteriilor generale de individualizare a pedepsei. Cuantumul sumei corespunzătoare unei zile-amendă se stabilește ținând seama de situația materială a condamnatului și de obligațiile legale ale condamnatului față de persoanele aflate în întreținerea sa.

(4) Limitele speciale ale zilelor-amendă sunt cuprinse între:

a) 60 și 180 de zile-amendă, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită numai pedeapsa amenzii;

b) 120 și 240 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa amenzii alternativ cu pedeapsa închisorii de cel mult doi ani;

c) 180 și 300 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa amenzii alternativ cu pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani.

(5) Dacă prin infracțiunea săvârșită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, iar pedeapsa prevăzută de lege este numai amenda ori instanța optează pentru

^[1] Alin. (3) al art. 61 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 245 pct. 2 din Legea nr. 187/2012.

aplicarea acestei pedepse, limitele speciale ale zilelor-amendă se pot majora cu o treime.

(6) Frațiunile stabilite de lege pentru cauzele de atenuare sau agravare a pedepsei se aplică limitelor speciale ale zilelor-amendă prevăzute în alin. (4) și alin. (5). *[R.A.: art. 63 CP 1969]*

Legea de aplicare: Art. 13. (1) În cazul amenzilor stabilite definitiv sub imperiul Codului penal din 1969, aplicarea obligatorie a legii penale mai favorabile se face prin compararea amenzii aplicate cu suma ce rezultă din prevederile art. 61 alin. (2) și (4) din Codul penal, prin utilizarea unui cuantum de referință pentru o zi-amendă în sumă de 150 lei.

Art. 62. Amenda care însoțește pedeapsa închisorii. (1) Dacă prin infracțiunea săvârșită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, pe lângă pedeapsa închisorii, se poate aplica și pedeapsa amenzii.

(2) Limitele speciale ale zilelor-amendă prevăzute în art. 61 alin. (4) lit. b) și lit. c) se determină în raport de durata pedepsei închisorii stabilite de instanță și nu pot fi reduse sau majorate ca efect al cauzelor de atenuare ori agravare a pedepsei.

(3) La stabilirea cuantumului sumei corespunzătoare unei zile-amendă se va ține seama de valoarea folosului patrimonial obținut sau urmărit.

Legea de aplicare: Art. 11. Dispozițiile art. 62 din Codul penal privind amenda care însoțește pedeapsa închisorii nu se aplică în cazul infracțiunilor săvârșite anterior intrării în vigoare a acestuia și nu vor fi avute în vedere pentru determinarea legii penale mai favorabile.

Art. 63. Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii. (1) Dacă persoana condamnată, cu rea-credință, nu execută pedeapsa amenzii, în tot sau în parte, numărul zilelor-amendă neexecutate se înlocuiește cu un număr corespunzător de zile cu închisoare.

(2) Dacă amenda neexecutată a însoțit pedeapsa închisorii, numărul zilelor-amendă neexecutate se înlocuiește cu un număr corespunzător de zile cu închisoare, care se adaugă la pedeapsa închisorii, pedeapsa astfel rezultată fiind considerată o singură pedeapsă.

(3) În cazul înlocuirii pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii, în condițiile alin. (1) și alin. (2), unei zile-amendă îi corespunde o zi de închisoare. *[R.A.: art. 63¹ CP 1969]*

Legea de aplicare: Art. 14. (1) Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii se face după cum urmează: a) dacă amenda a fost definitiv aplicată anterior intrării în vigoare a Codului penal, înlocuirea se face în baza art. 63¹ din Codul penal din 1969, fără ca durata pedepsei închisorii să poată depăși maximumul zilelor-amendă determinat potrivit art. 61 alin. (4) din Codul penal pentru fapta care a atras condamnarea; b) dacă amenda a fost aplicată după data intrării în vigoare a Codului penal pentru infracțiuni comise anterior acestei date, înlocuirea se va face potrivit dispozițiilor din legea în baza căreia s-a aplicat amenda.

Art. 64. Executarea pedepsei amenzii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității. (1) În cazul în care pedeapsa amenzii nu poate fi executată în tot sau în parte din motive neimputabile persoanei condamnate, cu consimțământul acesteia, instanța înlocuiește obligația de plată a amenzii neexecutate cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, persoana nu poate presta această muncă. Unei zile-amendă îi corespunde o zi de muncă în folosul comunității.

(2) Dacă amenda înlocuită conform dispozițiilor alin. (1) a însoțit pedeapsa închisorii, obligația de muncă în folosul comunității se execută după executarea pedepsei închisorii.

(3) Coordonarea executării obligației de muncă în folosul comunității se face de serviciul de probațiune.

(4) Executarea muncii în folosul comunității dispusă în condițiile alin. (1) încetează prin plata amenzii corespunzătoare zilelor-amendă rămase neexecutate.

(5) Instanța înlocuiește zilele-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunității cu un număr corespunzător de zile cu închisoare, dacă:

a) persoana condamnată nu execută obligația de muncă în folosul comunității în condițiile stabilite de instanță;

b)^[1] persoana condamnată săvârșește o nouă infracțiune descoperită înainte de executarea integrală a obligației de muncă în folosul comunității. Zilele-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunității la data condamnării definitive pentru noua infracțiune, înlocuite cu închisoarea, se adaugă la pedeapsa pentru noua infracțiune.

(6) Dacă persoana condamnată, aflată în situația prevăzută în alin. (1), nu își dă consimțământul la prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității, amenda neexecutată se înlocuiește cu pedeapsa închisorii conform art. 63.

Legea de aplicare: Art. 14. (2) Dispozițiile art. 64 din Codul penal nu se aplică în cazul infracțiunilor săvârșite anterior intrării sale în vigoare, chiar dacă amenda a fost aplicată în baza art. 61 din Codul penal.

Legislație conexă: ► Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal (M. Of. nr. 513 din 14 august 2013); ► Legea nr. 252/2013 privind organizarea și funcționarea sistemului de probațiune (M. Of. nr. 512 din 14 august 2013).

Capitolul III. Pedeapsa accesorie și pedepsele complementare

Secțiunea 1. Pedeapsa accesorie

Art. 65. Conținutul și modul de executare a pedepsei accesorii a interzicerii exercitării unor drepturi. (1)^[2] Pedeapsa accesorie constă în interzicerea exercitării drepturilor prevăzute la art. 66 alin. (1) lit. a), b) și d)-o), a căror exercitare a fost interzisă de instanță ca pedeapsă complementară.

(2) În cazul detențiunii pe viață, pedeapsa accesorie constă în interzicerea de către instanță a exercitării drepturilor prevăzute la art. 66 alin. (1) lit. a)-o) sau a unora dintre acestea.

(3) Pedeapsa accesorie a interzicerii exercitării unor drepturi se execută din momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare și până când pedeapsa principală privativă de libertate a fost executată sau considerată ca executată.

^[1] Lit. b) de la alin. (5) al art. 64 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. 245 pct. 3 din Legea nr. 187/2012.

^[2] Alin. (1) și (2) ale art. 65 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. 245 pct. 4 din Legea nr. 187/2012.

(4)^[1] În cazul detențiunii pe viață, pedeapsa accesorie având conținutul prevăzut la art. 66 alin. (1) lit. c) se pune în executare la data liberării condiționate sau după ce pedeapsa a fost considerată ca executată. [R.A.: art. 71 CP 1969]

Legea de aplicare: Art. 12. (1) În cazul succesiunii de legi penale intervenite până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, pedepsele accesorii și complementare se aplică potrivit legii care a fost identificată ca lege mai favorabilă în raport cu infracțiunea comisă.

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. 26/2015 (M. Of. nr. 64 din 28 ianuarie 2016), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor Legii nr. 302/2004 în materia recunoașterii hotărârilor judecătorești străine în vederea executării lor în România, a stabilit:

„Sancțiunile/interdicțiile aplicate în baza hotărârilor străine de condamnare, pronunțate de autoritățile judiciare ale statelor membre ale Uniunii Europene care au transpus Decizia 2008/909/JAI (a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană – n.r.), al căror corespondent în legea penală română sunt pedepsele complementare/accesorii, nu pot fi puse în executare de autoritățile judiciare române.

Sancțiunile/interdicțiile aplicate în baza hotărârilor străine de condamnare, pronunțate de autoritățile judiciare ale statelor care nu au transpus Decizia 2008/909/JAI ori care nu sunt membre ale Uniunii Europene, al căror corespondent în legea penală română sunt pedepsele complementare/accesorii, nu pot fi puse în executare de autoritățile judiciare române, în afară de cazul în care statul emitent solicită aceasta în mod expres”.

N.r. Motivarea integrală a deciziei poate fi consultată online la adresa <http://biblioteca-hamangiu.ro/>.

Hotărâri C.E.D.O. 1. Interesul copilului trebuie considerat ca fiind primordial și doar un comportament deosebit de nedemn poate determina ca o persoană să fie privată de drepturile sale părintești (cauza *Johansen c. Norvegiei*, Hotărârea din 7 august 1996, cauza *Gnahoré c. Franței*, Hotărârea din 19 septembrie 2000, cauza *Sabou și Pircălab c. României*, Hotărârea din 28 septembrie 2004, în *T. Toader, A. Stoica, N. Cristuș*, CP adnotat, p. 119).

2. Drepturile garantate de art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție sunt esențiale pentru stabilirea și menținerea bazelor unei democrații eficiente și guvernate de principiul statului de drept, iar o restricție generală și automată a dreptului de vot aplicată tuturor deținuților condamnați este incompatibilă cu articolul menționat (cauza *Cucu c. României*, Hotărârea din 13 noiembrie 2012, www.echr.coe.int).

3. Interzicerea automată a dreptului de a vota pentru toți deținuții, pe durata detenției, indiferent de durata pedepsei, de gravitatea faptei sau de circumstanțele concrete ale fiecărui caz în parte, constituie o restrângere generală, automată și nediferențiată, incompatibilă cu art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție. În plus, decizia de interzicere a dreptului la vot trebuie să fie luată de un judecător și să fie temeinic motivată [cauza *Scoppola c. Italiei* (nr. 3), Hotărârea din 22 mai 2012, www.echr.coe.int].

[1] Alin. (4) al art. 65 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 245 pct. 4 din Legea nr. 187/2012.

Secțiunea a 2-a. Pedepsele complementare

Art. 66. Conținutul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi. (1) Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi constă în interzicerea exercitării, pe o perioadă de la unu la 5 ani, a unuia sau mai multora dintre următoarele drepturi:

- a) dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice;
- b) dreptul de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat;
- c) dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României;
- d) dreptul de a alege;
- e) drepturile părintești;
- f) dreptul de a fi tutore sau curator;
- g) dreptul de a ocupa funcția, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfășura activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii;
- h) dreptul de a deține, purta și folosi orice categorie de arme;
- i) dreptul de a conduce anumite categorii de vehicule stabilite de instanță;
- j) dreptul de a părăsi teritoriul României;
- k) dreptul de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public;
- l) dreptul de a se afla în anumite localități stabilite de instanță;
- m) dreptul de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;
- n) dreptul de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori de a se apropia de acestea;
- o) dreptul de a se apropia de locuința, locul de muncă, școala sau alte locuri unde victima desfășoară activități sociale, în condițiile stabilite de instanța de judecată.

(2) Când legea prevede interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică, instanța dispune interzicerea exercitării drepturilor prevăzute în alin. (1) lit. a) și lit. b).

(3) Interzicerea exercitării drepturilor prevăzute în alin. (1) lit. a) și lit. b) se dispune cumulativ.

(4) Pedeapsa prevăzută în alin. (1) lit. c) nu se va dispune atunci când există motive întemeiate de a crede că viața persoanei expulzate este pusă în pericol ori că persoana va fi supusă la tortură sau alte tratamente inumane ori degradante în statul în care urmează a fi expulzată.

(5) Când dispune interzicerea unuia dintre drepturile prevăzute în alin. (1) lit. n) și lit. o), instanța individualizează în concret conținutul acestei pedepse, ținând seama de împrejurările cauzei. **[R.A.: art. 64 și art. 117 CP 1969]**

Legea de aplicare: Art. 12. (1) În cazul succesiunii de legi penale intervenite până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, pedepsele accesorii și complementare se aplică potrivit legii care a fost identificată ca lege mai favorabilă în raport cu infracțiunea comisă.

Recurs în interesul legii. A se vedea Decizia nr. 26/2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, redată în extras *supra*, la art. 65.

Legislație conexă: referitor la interzicerea dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României, a se vedea: ► art. 19 alin. (1) și (4) C. Rom.: „Art. 19. Extradarea și expulzarea. (1) Cetățeanul român nu poate fi extradat sau expulzat din România. (...) (4) Expulzarea sau extradarea se hotărăște de justiție”; ► art. 4 din Protocolul nr. 4 adițional la CEDO: „Art. 4. Interzicerea expulzării colective de străini. Expulzările colective de străini sunt interzise”; ► art. 1 din Protocolul nr. 7 adițional la CEDO: „Art. 1. Garanții procedurale în cazul expulzării de străini. 1. Un străin care își are reședința în mod legal pe teritoriul unui stat nu poate fi expulzat decât în temeiul executării unei hotărâri luate conform legii și el trebuie să poată: a) să prezinte motivele care pledează împotriva expulzării sale; b) să ceară examinarea cazului său; și c) să ceară să fie reprezentat în acest scop în fața autorităților competente sau a uneia ori a mai multor persoane desemnate de către această autoritate. 2. Un străin poate fi expulzat înainte de exercitarea drepturilor enumerate în paragraful 1 a), b) și c) al acestui articol, atunci când expulzarea este necesară în interesul ordinii publice sau se întemeiază pe motive de securitate națională”; ► art. 19 CDFUE: „Art. 19. Protecția în caz de strămutare, expulzare sau extradare. (1) Expulzările colective sunt interzise. (2) Nimeni nu poate fi strămutat, expulzat sau extradat către un stat unde există un risc serios de a fi supus pedepsei cu moartea, torturii sau altor pedepse sau tratamente inumane sau degradante”; ► Capitolul V – „Regimul șederii ilegale”, Secțiunea a 4-a – „Expulzarea” (art. 99-100) din O.U.G. nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, republicată (M. Of. nr. 421 din 5 iunie 2008). *N.r.* Precizăm că, prin lit. v¹) de la art. 2 din ordonanța de urgență [introdusă prin O.G. nr. 25/2014 (M. Of. nr. 640 din 30 august 2014)], a fost definită expulzarea ca fiind „punerea în executare a pedepselor accesorii, respectiv complementare de interzicere a exercitării dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României, aplicate potrivit prevederilor art. 65 alin. (2) sau ale art. 66 alin. (1) lit. c) din Codul penal”, iar prin Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Codului penal a fost introdus în cuprinsul O.U.G. nr. 194/2002 art. 143¹, potrivit căruia, „În cuprinsul prezentei ordonanțe de urgență, referirea la măsura de siguranță a expulzării se consideră a fi făcută la pedeapsa accesorie, respectiv complementară, aplicată potrivit prevederilor art. 65 alin. (2) (...) sau ale art. 66 alin. (1) lit. c) din Codul penal”.

Hotărâri Com.E.D.O. și Hotărâri C.E.D.O. 1. În caz de expulzare, dincolo de protecția care le este oferită în special de art. 3 și art. 8, coroborate cu art. 13 din Convenție, străinii beneficiază de garanții specifice prevăzute de art. 1 din Protocolul nr. 7, prima fiind că nu pot fi expulzați decât „în temeiul executării unei hotărâri luate conform legii”. Cuvântul „lege” desemnând legea națională, trimiterea la aceasta se referă, după exemplul tuturor prevederilor Convenției, nu numai la existența unei baze în dreptul intern, ci și la calitatea legii: el impune accesibilitatea și previzibilitatea acesteia, precum și o anumită protecție împotriva atingerilor arbitrare ale puterii publice asupra drepturilor garantate prin Convenție. În dreptul român, O.U.G. nr. 194/2002 privind regimul străinilor, care a constituit baza legală pentru expulzarea reclamantului, nu i-a oferit garanții minime împotriva arbitrarului autorităților naționale, care au încălcat și garanțiile de care ar fi trebuit să se bucure reclamantul în virtutea parag. 1 lit. a) și b) al art. 1 din Protocolul nr. 7. Astfel, pe de o parte, autoritățile nu i-au oferit reclamantului nici cel mai mic indiciu referitor la faptele ce i se reproșau și, pe de altă parte, parchetul nu i-a comunicat ordonanța dată împotriva sa decât în ziua unicului termen avut în fața instanței. Mai mult, instanța a respins orice cerere de amânare, împiedicând astfel avocatul reclamantului să studieze ordonanța de reținere și să deponă la dosar probe în sprijinul contestației îndreptate împotriva sa. Reamintind că orice prevedere a Convenției sau a protocoalelor sale trebuie să se interpreteze astfel încât să garanteze drepturi concrete și efective, nu teoretice și iluzorii, Curtea a considerat, în lumina controlului pur formal efectuat de instanța națională, că reclamantul nu a putut cere în mod adecvat examinarea cazului său prin prisma argumentelor ce militau împotriva expulzării sale, așa încât în cauză a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 7 (C.E.D.O., cauza *Lupșa c. României*, Hotărârea din 8 iunie 2006, în M. Of. nr. 30 din 17 ianuarie 2007; cauza *Kaya c. României*, Hotărârea din 12 octombrie